

КРИВОТВОРЕЊЕ НОВЧАНИЦА

Кривотворених новчаница знатно мање него претходних година

Кривотворење новчаница у последње вријеме знатно је смањено у односу на претходне године. Најизраженије кривотворење новчаница било је 2000. године, када је на експертизу предато укупно 3.252 комада новчаница, од чега су 3.073 комада биле кривотворене, а 179 аутентичне новчанице. Већ идуће, 2001. године, број кривотворених новчаница је смањен за 32,44%, 2002. године за 23,31%, што још више долази до изражаја ако се узме у обзир повећање количине КМ у оптицају, као и чињеница да је до 2002. године у оптицају била и њемачка марка. Смањен је и број аутентичних новчаница које се као сумњиве предају на експертизу, што наводи на

закључак о бољој едукованости лица која раде са готовином. Апоенска структура кривотворених новчаница КМ у последње три године је приближно једнака. Укупно гледајући, предњаче новчанице од 50 КМ, а током 2005. године повећан је број кривотворених новчаница од 10 КМ. У прве двије године од пуштања КМ у оптицај, најчешће је била кривотворена новчаница од 100 КМ, око 50%, али је њен број знатно смањен и то на око 2%. У структури кривотворених новчаница, новчанице од 200 КМ учествују са мање од 15%. Од увођења валуте евра, најзаступљенији апоени кривотворених новчаница су од 200, 100 и 50 евра, на које заједно отпада око 95%. На

статистику из 2004. године утицала је акција министарстава унутрашњих послова и Државне граничне службе који су одједном пронашли 660 комада кривотворених новчаница од 100 евра, тако да ове новчанице нису ни доспјеле у оптицај. Ове податке банкарима је презентовала вицегувернер ЦББиХ Анка Муса на семинару о кривотворењу новчаница који је одржан у организацији Удружења банака БиХ и ЦББиХ. ЦББиХ је једина институција надлежна за обављање експертиза сумњивих новчаница и похрањивање новчаница за које се утврди да су кривотворене.

Таква или слична пракса постоји и у другим земљама, првенствено због тога што је неопходно на једном мјесту прикупити све податке о кривотвореним новчаницама, нарочито када је ријеч о домаћој валути. Достављање новчаница на експертизу и обављање експертизе сумњивих новчаница регулисано је "Упутством о сузбијању кривотвореног новца" које је издала ЦББиХ. Овим упутством прецизно је дефинисан начин поступања у комерцијалним банкама и другим правним субјектима, приликом проналаска новчаница за које се сумња да су кривотворене. Иако је свим комерцијалним банкама у БиХ у више наврата достављен допис са молбом да се придржавају Упутстава, вицегувернер Муса упозорила је да тек 18 банака, од око 30, достављају новчанице на експертизу у ЦББиХ. У неким банкама, односно филијалама, по проналаску сумњиве новчанице позива се надлежни МУП, који преузима новчанице и сачињава записник. Упутством је такав поступак предвиђен само уколико не може бити утврђен идентитет подносиоца или ако се он покуша удаљити са лица мјеста. Такође није риједак случај да се новчаница за коју службеник банке посумња да је кривотворена врати подносиоцу, чиме се омогућава да кривотворени новац и даље остане у оптицају. Референт за вјештачење

новчаница **Моамер Халваџија** обавио је презентацију о поступању са сумњивим и кривотвореним новчаницама у комерцијалним банкама и ЦББиХ, те о заштитним обиљежјима новчаница и кованица КМ. У излагању је указао на разлику у значењу ријечи кривотворина и фалсификат у стручном смислу, иако се ова два термина поистовјећују. Кривотворина је оно што је патворено, оно што је потпуно нови производ израђен на начин да се може злоупотријебити као оригинал, док је фалсификат оно што је преиначено на аутентичном примјерку, додавањем одузимањем или комбинацијом додавања и одузимања. Међутим, у самом опису кривичног дјела, јер је кривотворење/фалсификовање кривично дјело, обухваћена су оба случаја. Приликом презентирања заштитних обиљежја, истакнуте су неке основне карактеристике бх. новчаница. Постоји седам апоена, а новчаница од 50 фенинга повучена је из оптицаја 31. марта 2003. године. Код свих апоена, осим 1 КМ и 200 КМ, постоје двије верзије или два дизајна, за Федерацију БиХ и за Републику Српску. Код новчанице од 1 КМ у оптицају је само везија Федерације БиХ, а новчаница од 200 КМ је штампана у једној верзији дизајна, јединственој за цијелу БиХ. Доштампавање апоена од 50 и 100 КМ извршено је 2002. године. Све новчанице, осим од 200 КМ коју је штампао Oestereichische Banknoten und Sicherheitsdruck GmbH (OeBS) из Беча, штампане су у Francois-Charles Oberthur из Париза. Из тог разлога се новчанице од 200 КМ по дизајну и заштити знатније разликују од осталих новчаница.

Уколико службеник комерцијалне банке пронађе новчаницу за коју посумња да је кривотворена, треба је одузети уз узимање података од подносиоца и послати на експертизу у ЦББиХ. Исто важи и у случају када се таква новчаница не уочи приликом пријема, већ приликом накнадног прегледа у комерцијалној банци.

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) на један дан постала је велика учионица. Наиме, 24. октобра 2005. године, три велике групе студената Економског факултета у Сарајеву и дислоцираног пункта за наставу у Зеници посјетиле су ЦББиХ, гдје су присуствовали презентацијама гувернера **Кемала Козарића** и вишег стручног сарадника у Одјељењу за европске интеграције и питање развоја финансијских тржишта **Ренате Барић**. Долазак студената у ЦББиХ обављен је у склопу предавања на предмету Пословне финансије који се слуша на трећој години студија и Пословној школи Економског факултета код проф. др **Аднана Ровчанина**.

Током презентације гувернера Козарића, студенти су имали прилику да се упознају о структури и системима рада примјењеним у ЦББиХ, те резултатима које је Банка постигла имплементујући одабрани модел монетарне политике за БиХ. Иако су резултати постигнути на макроекономском плану веома добри, гувернер је нагласио да ипак има још много тога да се направи, прије свега у смањењу спољнотрговинског дефицита, који је веома висок, но нагласио је да за то требају синхронизовани напори на нивоу цијеле државе, уз посебно јачање економског патриотизма. Студенти су имали прилику да се информишу да су, добрим дијелом и заслугом ЦББиХ, створени услови за развој банкарског сектора који данас представља најразвијенији сектор бх. економије, те да корисници банкарских услуга у БиХ сада имају на располагању све услуге које стоје на располагању и становницима развијених земаља западне Европе. И поред постигнутих резултата, ЦББиХ и даље ради на унапређивању банкарског и финансијског сектора у цјелини. "Монетарна политика вођена кроз систем валутног одбора ће представљати перспективу будућег развоја, а могуће проширење активности биће усмјерено на успоставу тржишта хартија од вриједности у БиХ, развој инструмената тржишта новца, послове супервизије банкарског система, те улогу банке посљедњег уточишта", нагласио је Козарић, додавши да будући развој

Лекције из организације и улоге ЦББиХ, те европских интеграција

Предавачи К. Козарић и Р. Барић

бх. економије у највећој мјери ипак зависи од развоја реалног сектора, што у будућности и треба бити у центру пажње реформских процеса у БиХ.

Други дио предавања одржала је Рената Барић која је студенте провела кроз кратки историјат настанка Европске уније (ЕУ), Европске монетарне уније (ЕМУ), процес европских интеграција, позицију Босне и Херцеговине према ЕУ и ЕМУ и њеним будућим перспективама са посебним освртом на позицију ЦББиХ. Тако је највећа пажња у презентацији посвећена економским критеријумима које је неопходно испунити за чланство у ЕМУ, тзв. Maastrichtskim критеријумима, те дијелу правних критеријума који се односе на пуну независност централне банке. Maastrichtski критеријуми, који се још називају економски критеријуми конвергенције, имају четири основна елемента. Први је везан за стабилност цијена, гдје просјечна стопа инфлације не смије прелазити више од 1,5 процентних поена

од просјека инфлације три најуспјешније чланице ЕУ. Други елемент су фискални критерији, гдје буџетски дефицит не смије прелазити износ од три посто БДП-а, а јавни дуг мора бити испод 60 посто националног БДП-а. Трећи елемент су каматне стопе које не смију бити веће од два процентна поена у компарацији са каматним стопама три земље чланице ЕУ које имају најниже каматне стопе, а четврти елемент је стабилност курса. Независност централне банке, с друге стране, укључује функционалну, институционалну, личну и финансијску независност. Функционална независност дефинише статутарне циљеве у Закону о централној банци, институционална независност обезбјеђује независност централној банци приликом дефинисања и провођења монетарне политике, лична регулише законски статус гувернера и осталих чланова највиших органа управе централне банке, а финансијска независност регулише буџетску независност цен-

Студенти: Задовољни предавањима

тралне банке и забрану монетарног финансирања. Како је нагласила Рената Барић, ЦББиХ, захваљујући добро написаном Закону о ЦББиХ, испуњава већину одредница које је поставила ЕУ, односно Европска централна банка. Закључујући презентацију, Барић је нагласила да БиХ, на путу пуноправног чланства у ЕУ и ЕМУ пред собом има пут који није ни једноставан, ни кратак, али је остварив.

Студенти, који су били иницијатори за организовање оваквог облика предавања, након завршених презентација су посредством предметног наставника доставили оцјену презентација у којој су били једногласни да су презентације биле изврсно припремљене и корисне за практичну провјеру и допуну знања које су стекли на факултету. С обзиром да ЦББиХ и Економски факултет у Сарајеву имају потписан Уговор о сарадњи, очекује се да ће се и у будућности организовати слична предавања.

Ф. Имамовић о развоју банкарског сектора и бх. економији

"Euromoney" је и ове године организовано регионалну конференцију о инвестирању и финансијама за југоисточну Европу, пету по реду, којој је присуствовала вицегувернер ЦББиХ **Фериха Имамовић**. Вицегувернер је у свом говору пажњу посветила развоју банкарског сектора у БиХ током протеклих година и бх. економији. При том је нагласила да је током осам година рада, ЦББиХ постигла и одржава стабилност домаће валуте досљедном примјеном монетарне политике, валутног одбора. Очување тржишног повјерења у националну валуту у протеклим годинама и континуисани раст девизних резерви ЦББиХ су од изразито значаја за економску стабилност земље. ЦББиХ има извјесна ограничења, а она се огледају у томе да не може кредитирати владу, укључивати се у операције на тржишту новца, финансирати економски развој и користити курс као средство за санирање економских шокова. Вицегувернер је истакла како је банкарски сектор један од најуспјешнијих сектора у БиХ, те да су реформа платног система и повећање минимума банковног капитала само дио промјена које су значајно утицале на развој овог сектора. Такође је додала да је дошло до консолидације банкарског сектора и смањења броја банака. Крајем 2004. године пословале су 33

банке, а присутан је тренд даљег спајања. Каматне стопе на дугорочне и краткорочне кредите имају тенденцију смањивања иако су још високе. Предуслови за економски раст су стабилан и јак курс, добар пословни амбијент и финансијска стабилност. Као основне макроекономске индикаторе раста бх. економије на крају 2004. године, вицегувернер Имамовић је навела номинални БДП у износу од 13,4 милијарде КМ, стопу економског раста од 6%, бруто девизне резерве од око 2,2 милијарде УС долара, бруто девизне резерве исказане у мјесецима увоза робе и услуга 3,7 мјесеци, дефицит текућег рачуна три милијарде КМ и инфлација мјерена растом цијена на мало од 0,4%. Директна страна улагања износила су 956 милиона КМ, а портфолио и друге инвестиције 608 милиона КМ. Један од израженијих проблема бх. економије је незапосленост. Иако су подаци о незапосленим још непоуздани, процјењује се да је незапосленост у БиХ око 21,5%, казала је вицегувернер Имамовић. На крају излагања је додала да се економски раст може постићи кроз интензивирање развоја реалног сектора економије и ефикасно провођење реформи, а нарочито кроз фискални дио реформи и стварање предуслова за јачање пословног амбијента. У оквиру фискалног дијела реформи битни су увођење пореза на додатну вриједност (ПДВ), адекватна алокација јавних прихода, смањење јавне потрошње, јачање транспарентности и одговорности у прикупљању и трошењу јавних прихода, те подршка развоју подузетништва и бржег раста привредног сектора. У стварању пословног амбијента, неопходно је да БиХ јача јединствени економски простор, унапређује ефикасност правног система, успоставља законски и институционални оквир за слободну конкуренцију и заштиту потрошача, стимулише регионални економски развој, повећава мобилност радне снаге и уклони административне препреке за домаћа и страна улагања.

ГЈ САРАЈЕВО

Након великих позитивних салда купопродаје КМ у љетним мјесецима, у току октобра салдо купопродаје КМ је негативан и износи 21.356.255,66 КМ. Промет купопродаје КМ се смањило за 37% у односу на претходни мјесец. Укупно је закључено 70 уговора, од чега 44 продаје у вриједности од 57.284.543,34 КМ и 26 куповина КМ у вриједности 78.640.799,00. Настављен је даљи раст издавања броја потврда из Јединственог регистра рачуна, те је за октобар издата 501 потврда или 8,6% више у односу на претходни мјесец. У трезору ГЈ Сарајево смањен је број трансакција у односу на претходни мјесец, с тим да су вриједност и количина новца незнатно већи. Обрађено је 130 улаза готовог новца у укупној вриједности од 58.006.826,00 КМ, од чега 1.921.198 комада новчаница и 558.897 комада кованица и 79 излаза готовог новца у вриједности од 59.906.245 КМ, од чега 1.710.843 комада новчаница и 726.000 кованица.

ГЈ МОСТАР

У октобру 2005. године у ГЈ Мостар обрађено је укупно 257.552 трансакције платног промета, од чега 251.266 трансакција жиро клиринга и 6.286 трансакција РТГС-а. До 31. октобра примљена су 103 захтјева за издавање података из Јединственог

Уз искрене жеље за остваривање што већег броја успјешних пословних контаката, презентација и склапања успјешних послова, гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) **Кемал Козарић** отворио је 12. генерални бх. сајам ЗЕПС 2005, који је одржан у Зеници од 4. до 9. октобра 2005. године. У обраћању великом броју окупљених гостију, привредника, званичника и представника земље-партнера овогодишњег ЗЕПС-а - Србије и Црне Горе - гувернер је захвалио домаћинима на успјешној организацији Сајма који је, како је истакао, постао један од најквалитетнијих и најсадржајнијих сајмова у БиХ и региону. Козарић је истакао како ЦББиХ вођењем монетарне политике настоји бити у функцији бх. привреде, те да реформе

Вијести из главних јединица и филијала

регистра трансакцијских рачуна и издате потврде. У Служби за трезорске послове, број улазних протокола износио је 69 комада укупне вриједности од 46.978.460,00 КМ и број излазних протокола 44 комада укупне вриједности од 44.111.143,00 КМ.

ГБРС БАЊА ЛУКА

УГБРС Бања Лука се и даље наставља позитиван тренд купопродаје КМ. Током октобра обрађено је укупно 137 предмета, од чега се на куповину односи 29 предмета у износу од 63,8 милиона КМ, а на продају 108 предмета у износу од 72 милиона КМ. Укупан кумулативни нето биланс купопродаје КМ је такође у растућем тренду и износи 1,7 милијарди КМ. У Служби за трезорске послове у току су активности на практичном унапређењу ефикасности у извршавању редовних послова и задатака. Обим послова се задржао на нивоу из прошлог мјесеца уз наглашену потребу комерцијалних банака за кованим новцем. За првих девет мјесеци у ГБРС је процесуирано укупно 6.530.180 трансакција платног промета, од чега се на жиро клиринг односи 6.435.652 трансакције, а на РТГС 94.528 трансакција. За исти период ЦББиХ је по основу накнаде на рачунима резерви пословним банкама у РС исплатила 2.848.587,05 КМ, што је за 90% више него у истом периоду прошле године када

је исплаћено 1.491.596,00 КМ. У периоду од 24. до 28. октобра замјенице главног интерног ревизора **Крстиња Тошовић** и **Ангела Медић** обавиле су ревизију пословања ГБРС Бања Лука.

ФИЛИЈАЛА БРЧКО

УФилијали Брчко извршен је избор најповољнијег понуђача за реконструкцију крова и фасаде зграде у којој су смјештене пословне просторије ЦББиХ Филијала Брчко. Руководилац Филијале **Мирзета Арнаутовић** је 19. октобра присуствовала састанку директора и руководиоца главних јединица и филијала који је у Сарајеву организовао гувернер. У Брчком је 25. октобра одржан састанак Комисије за избор најповољнијег понуђача за израду изведбеног пројекта, заједно са изабраним пројектантом с циљем разјашњења питања везаних за израду пројекта. У току октобра улаз и излаз КМ, као и улаз ЕУР, били су нижи у односу на септембар, тако да је индекс за вриједност улаза КМ био 78,85, индекс вриједности излаза КМ 82,46 и индекс вриједности улаза ЕУР 66,35. Завршене су активности на изради планова људских ресурса и планова набавки за 2006. годину према методологији планирања у ЦББиХ. Такође су покренуте активности на куповини пословног простора за потребе Филијале у Брчком. Извршено је увезивање тре-

зорских машина БПС са ЦУЦББиХ као и подешавање софтвера на машинама. Урађени су приједлози за наставак пословања у непредвиђеним околностима у Филијали ЦББиХ Брчко и обрађене активности унутар интерних планова активности Филијале за унифицирање постојећих процедура и израду процедура тамо гдје не постоје.

ФИЛИЈАЛА ПАЛЕ

Уоктобру, у Филијали Пале смањен је број трансакција продаје и куповине КМ у односу на претходне мјесеце. Просјечан број дневних трансакција продаје смањен је за 5%, а просјечан број дневних трансакција куповине за 21% у односу на септембар. Позитиван салдо продаје и куповине КМ остао је на нивоу претходног мјесеца. Просјечан број дневних трансакција полага КМ у истурене трезоре ЦББиХ повећан је за 5%, док је просјечан број дневних трансакција исплата из трезора смањен за 4%. Број захтјева за издавање CAS смањен је за 4%, а број међубанкарских трансакција остао је на нивоу претходног мјесеца. Депозити банака у КМ које води Филијала Пале опали су за 1%, а у другим валутама порасли за 4%. Просјечан салдо на рачуну резерви опао је за 6%. У току је израда појединачних приједлога планова за 2006. годину на нивоу Филијале у складу са новом методологијом планирања ЦББиХ.

ЗЕПС 2005.

Гувернер Козарић отворио Сајам

кроз које БиХ пролази требају осигурати повољнији пословни амбијент, подићи конкурентност и поправити имиџ БиХ који није на пожељном нивоу. Управо недостатак конкурентности бх. привреде и неповољан пословни амбијент рефлектовали су се кроз два макроекономска показатеља који су изузетно неповољни: стопу незапослености, која и са укљученом сивом економијом износи 19%, те висок спољнотрговински дефицит, који је за седам мјесеци ове године износио 4,1 милијарду КМ. "Зато сте сви ви који производите, који имате идеје и храбрости да се борите за своје позиције на тржишту, који отварате нова радна мјеста,

извозите, пресудни за будућност ове земље и њених грађана. Ви сте доказ да се у БиХ може бавити бизнисом и остваривати профит", закључио је Козарић. Након окончања церемоније отварања Сајма, гувернер је са осталим званицама обишао сајамске изложбене просторе, а након тога је присуствовао савјетовању о теми "ПЦДВ пред вратима - шта чинити?", у организацији Управе за индиректно опорезивање. Иначе, 12. генерални бх. сајам ЗЕПС 2005. окупио је 602 излагача из 27 земаља, а претходних 11 сајмова окупило је 5.101 компанију из 42 земље, а укупна посјета је била приближно 810.000 посјетилаца.

ИСПЛАТА ЊЕМАЧКИХ ПЕНЗИЈА КАСНИ ЗБОГ ТЕХНИЧКИХ ПРОБЛЕМА

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) обавјештава грађане да се средства по основу њемачких пензија налазе на рачуну ЦББиХ, али због техничких проблема на релацији Deutsche Bundesbank - DNL Frankfurt трака са подацима о именима и тачним износима није стигла у ЦББиХ. Због овога средства још не могу бити усмјерена на Привредну банку Сарајево и Развојну банку Бања Лука. ЦББиХ је контактирала Deutsche Bundesbank и очекује се да ће нова трака са подацима бити достављена у року од 48 сати, након чега би били створени услови за исплату пензија.

ЗАКЉУЧАК ВЛАДЕ РС НИЈЕ У ИНТЕРЕСУ ГРАЂАНА И ДЕПОНЕНАТА

Закључак Владе Републике Српске (РС) којим се одбија преношење банкарске супервизије на Централну банку Босне и Херцеговине (ЦББиХ) није у интересу грађана и депонената, изјавио је гувернер ЦББиХ **Кемал Козарић**. ЦББиХ је разочарана закључком Владе РС која је на сједници одржаној 6. октобра 2005. године разматрала Информацију о иницијативи ЦББиХ за преношење надлежности над банкарском супервизијом, те неприхватљивим оцијенила пренос надлежности и уједњење супервизије под ЦББиХ. Гувернер Козарић сматра како овакав закључак показује да политика не жели ово питање посматрати као професионално питање. ЦББиХ је централни дио банкарског система у земљи и државна институција кроз коју све комерцијалне банке у земљи обављају трансакције. Такође, сва домаћа безготовинска плаћања која компаније и грађани обављају у комерцијалним банкама широм земље извршавају се и поравнавају кроз платни систем чији је власник ЦББиХ која и управља њиме. Стога би било сасвим логично и да банкарска супервизија буде пренесена на ЦББиХ. Постојање Агенције за осигурање депозита БиХ је примјер успјешног преношења банкарске активности с ентитетског на државни ниво, што је обављено без проблема и политичких спутавања. Процес окрупњавања банкарског сектора је незаустављив, банкарски сектор је данас цјеловит, јер комерцијалне банке дјелују у оба бх. ентитета. Ентитетске агенције за банкарство временом ће доћи у позицију да неће бити у могућности подржати процес окрупњавања банкарског сектора, закључује гувернер. Он додаје да ЦББиХ не одустаје од идеје да банкарска супервизија буде у њеној надлежности као што је то случај у великом броју европских земаља.

ПЛАТНИ БИЛАНС И СТРАНА УЛАГАЊА У БИХ ЗА ПРВИХ ШЕСТ МЈЕСЕЦИ 2005.

Дефицит текућег рачуна платног биланса БиХ за првих шест мјесеци 2005. године износи 1,327 милијарди КМ и практично је остао на истом нивоу на којем је био у првих шест мјесеци 2004. године, показују подаци Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ). Посматрано по кварталима, дефицит текућег рачуна у првом кварталу износио је 475 милиона КМ, што је за 28 милиона КМ или 6,3% више него у првом кварталу претходне године, док је дефицит текућег рачуна у другом кварталу износио 852 милиона КМ, што је готово исто као у другом кварталу 2004. године. Дефицит текућег рачуна у првом полугодшту 2005. године је, као и до сада, узрокован негативним салдом робне размјене (3,37 милијарди КМ), мада се у другом кварталу биљежи до сада највећа квартална вриједности извоза у износу од једне милијарде КМ. На рачуну услуга у текућем рачуну БиХ забиљежен је благи пораст (249 милиона КМ), као резултат већих прихода од туризма и прилива од грађевинских радова у иностранству и комуникационих услуга. За посматрани период карактеристично је још и укупно повлачење страних кредита у износу од 235 милиона КМ, па је, са комерцијалним банкама, укупно ново спољње задуживање износило 319 милиона КМ. Упркос наведеном дефициту текућег рачуна, забиљежен је пораст девизних резерви ЦББиХ, које су у првих шест мјесеци ове године порасле за 136 милиона КМ. Статистички подаци ЦББиХ о страним улагањима показују да у првих шест мјесеци ове године директна страна улагања износе 256 милиона КМ, од чега 117 милиона КМ у првом и 139 милиона КМ у другом кварталу 2005. године. Директна страна улагања у првом полугодишту 2005. године су за 89 милиона КМ, односно за 26% мања него у истом периоду претходне године. Примјетна је велика концентрација нових улагања у банке (53%) и производњу (41%), док на све остале дјелатности отпада само 6% од укупног износа директних страних улагања. Највећи нето прилив директних страних улагања је из Аустрије у износу од 117 милиона КМ, затим Словеније 34 милиона КМ, те Њемачке 19 милиона КМ. Ове три земље учествују са 66,4% у укупним директним страним улагањима у посматраном периоду.

ЦББиХ врши квартално истраживање директним прикупљањем података од предузећа и банака о страним улагањима у складу са међународном методологијом. На тај начин је могуће прикупити податке о стварном обиму и вриједности страних улагања. Детаљнији подаци о платном билансу и страним улагањима у БиХ са прегледом кориштене методологије могу се наћи на веб страници ЦББиХ (<http://www.cbbh.ba/bh/statistika.html>).

КОНСОЛИДОВАНИ ФИСКАЛНИ СУФИЦИТ 286 МИЛИОНА КМ

Укупни фискални суфицит у првих шест мјесеци 2005. године, укључујући буџете влада и изванбуџетске фондове, на нивоу цијеле БиХ износи 286,6 милиона КМ, показују консолидовани фискални подаци Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ), који обухватају активности буџета и изванбуџетских фондова на нивоу БиХ, оба бх. ентитета, Дистрикта Брчко БиХ и свих кантона. Гувернер ЦББиХ **Кемал Козарић** оцјењује да је овакво вођење фискалне политике било адекватно у сложеним економским приликама у БиХ и омогућило раст привредних активности уз одржавање макроекономске стабилности. У условима високог дефицита текућег рачуна неопходно је да фискална потрошња буде избалансирана са расположивим приходима и да се створе резерве за рјешавање унутрашњег дуга. Текући расходи скупа са набавком сталних и других нефинансијских средстава износили су око 2,63 милијарде КМ. Ови расходи не укључују расходе који се односе на пројекте финансиране директним страним донацијама, а који се, у складу са примјењеном методологијом и евидентирају изванбилансно и не утичу на кретање дефицита. Укупно остварени приходи су износили 2,917 милијарди КМ, што је за 9,4% више него за исти период у 2004. години, док су укупни расходи повећани за 4,3% у односу на исти период 2004. године и износили су око 2,559 милијарди КМ. За набавку сталних средстава и нефинансијске активне потрошено је 71,3 милиона КМ или 11,1% више него у истом периоду 2004. године. Консолидовани фискални суфицит је забиљежен и на нивоу оба ентитета. У Федерацији БиХ буџет Владе биљежи већи суфицит, док изванбуџетски фондови, осим Фонда за осигурање од незапослености, биљеже дефицит. У Републици Српској (РС) ситуација је слична када је у питању Влада РС која је пословала са суфицитом, док је ситуација са изванбуџетским фондовима РС повољнија, јер је само Фонд здравствене заштите у РС забиљежио дефицит, док је биланс пословања остала три фонда био позитиван. Детаљни подаци и табеле доступни су на веб страници ЦББиХ (www.cbbh.ba/statistika).

HOWARD SUMKA ОБАВИО ТЕСТИРАЊЕ СОФТВЕРА ДОНИРАНОГ ЦББИХ

Директор Америчке агенције за међународни развој (USAID) **Howard Sumka** је 21. октобра 2005. године, у згради

Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) обавио тестирање инсталисаног софтвера који издаје извјештаје о количини, апоенској структури и вриједности прерађеног новца. Софтвер омогућава издавање извјештаја свих машина које врше прераду новца (бројање, сортирање, провјера аутентичности новчаница) у трезорима ЦББиХ. Вриједност софтвера је 415.613,87 КМ, од чега је 311.195,08 КМ донација USAID-а, а 104.418,79 КМ су средства ЦББиХ. Гувернер ЦББиХ **Кемал Козарић** и ову помоћ USAID-а сматра изузетно значајном за даље унапређење рада ЦББиХ. USAID већ годинама помаже ЦББиХ и био је укључен у реализацију неколико пројеката попут реформе платног система, успоставе Јединственог регистра трансакцијских рачуна, израде Плана опоравка након непредвиђених ситуација (Disaster Recovery Plan), донирања хардвера и софтвера за електронско надгледање готовине и прилива новца, те пружања стручне техничке помоћи. Уз захвалност гувернера ЦББиХ на досадашњој помоћи, исказана је обострана жеља за наставком успјешне сарадње.

РАСТ ДОМАЋЕ ШТЕДЊЕ ПРЕДУСЛОВ ЗА ДАЉИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

"Босна и Херцеговина у наредним годинама не може рачунати на обилну донаторску помоћ и стога ће раст домаће штедње бити неопходан предуслов за даљи економски развој. У том смислу, већи депозити грађана требају представљати подстицај бржем опоравку земље у цјелини што, по себи, доноси више посла, нова радна мјеста и бољи стандард", изјавио је гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) **Кемал Козарић** у поводу 31. октобра који се обиљежава као Свјетски дан штедње. Депозити становништва код комерцијалних банака у БиХ крајем септембра 2005. године износе око 3,04 милијарде КМ и већи су за 30,2% у односу на крај септембра 2004. године. Од укупних депозита становништва, око 950 милиона КМ или 31,2% су депозити у КМ, а око 2,09 милијарди КМ или 68,8% су депозити у иностраној валути. Посматрано по рочној структури, депозити по виђењу износе око 1,3 милијарди КМ или 44,3% од укупних депозита, а орочени и штедни депозити износе око 1,7 милијарди КМ или 55,7%. Иако штедња грађана из године у годину биљежи повећање, она је много мања од износа које становници БиХ повлаче у облику кредита из банака. Уобичајено је да банке примају депозите од становништва које потом усмјеравају према другим сегментима економије. Међутим, посљедњих година ситуација у БиХ је таква да грађани мање депонују у банке него што узимају из банака. "Штедња јесте мудрост трошења, али да би ова девиза била примјенљива, стандард грађана мора бити много бољи. Ми јесмо потрошачко друштво, али знамо и да штедимо, а да бисмо то и показали потребна нам је прилика. Сваки појединац у томе има улогу, врло важно мјесто имају и комерцијалне банке, а посебну улогу имају власти које би требале у Босни и Херцеговини створити амбијент који би нам омогућио обиљежавање Свјетског дана штедње", закључује гувернер Козарић.

Највише семинара за Одјељење за банкарство и Одјељење за платне системе

Љиљана
Марјановић

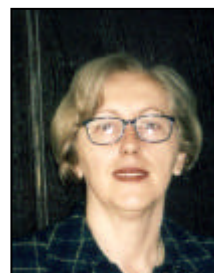

Ђорђе
Рацковић

Координатор за банковну супервизију у Канцеларији гувернера Љиљана Марјановић боравила је од 26. до 28. октобра у Барселони, гдје је присуствовала конференцији за микрофинансијске институције која је одржана у организацији Европске микрофинансијске мреже. Петој регионалној конференцији о инвестирању и финансијама за југоисточну Европу, у организацији "Euromoney", присуствовала је вицегувернер ЦББиХ Фериха Имамовић. Конференција је одржана 25. и 26. октобра у Цавтату. Координатор Службе за рачунарску мрежу Одјељења за информациону технологију мр. Идриз Фазлић присуствовао је обуци за NetScreen у ауторизованом Telindus центру за обуку. Обука је одржана у Leuven, 27. и 28. октобра. У Лондону је од 20. до 22. октобра одржан састанак корисничке групе РТГС система. Овом сасатанку присуствовао је координатор Службе за информатичку подршку у Одјељењу за платне системе Саша Лемез. Руководилац Одјељења за платне системе Ђорђе Рацковић, координатор Службе за РТГС у Одјељењу за платне системе Ања Маргетић и координатор Службе за правне послове Одјела за администрацију и финансије Жељко Суботић боравили су од 18. до 21. октобра у Загребу, у студијској посјети Народној банци Хрватске. Центар за студије централног банкарства Банке Енглеске организовао је у Лондону од 10. до 14. октобра семинар о управљању девизним резервама. Овом семинару присуствовао је економиста I у Служби "Front office" Одјељења за банкарство

Едис Ковачевић. Јужноевропској конференцији о развоју инфраструктуре тржишта, у организацији Народне банке Румуније, присуствовао је координатор Службе за жиро клиринг Одјељења за платне системе Сеад Биједић. Конференција је одржана од 12. до 14. октобра у Букурешту. Координатор Службе "Back office" у Одјељењу за банкарство Лејла Кркалић и координатор Службе за SWIFT у Одјељењу за платне системе Аида Путрић - Башић похађале су семинар под називом "Изводи, сторна, рекламације". Семинар је, у организацији фирме МАБОМИ д.о.о. Загреб, одржан 18. и 19. октобра у Загребу. "Управљање међународним резервама и имплементација монетарне политике" назив је семинара који је организовала Чешка народна банка. Одржан је од 10. до 13. октобра у Прагу, а присуствовали су му координатор Службе "Back office" у Одјељењу за банкарство Лејла Кркалић и помоћник за анализе у Служби "Middle office" Одјељења за мониторинг и анализе Бојан Чајић. Координатор Службе за статистику платног биланса у Одјељењу за економска истраживања и статистику мр. Видосав Пангић боравио је у Скопљу од 17. до 21. октобра. У Скопљу је у организацији Народне банке Републике Македоније и Међународног монетарног фонда (ММФ) одржан семинар о теми "Макроеконометријско моделирање и предвиђање кориштењем EViews". Банка Холандије организовала је семинар о управљању ризиком девизних резерви. Овом семинару који је од 19. до 21. октобра одржан у Амстердаму присуствовале су економиста I у Служби за домаће платне трансакције Алма Поплата и економиста за мониторинг и анализе у Служби "Middle Office" Сузана Жужа. Координатор Службе за жиро клиринг у Одјељењу за платне системе Сеад Биједић боравио је у Прагу, 31. октобра и 1. новембра, гдје је, у организацији Чешке народне банке, одржан семинар

"Системи плаћања и поравнања хартија од вриједности". Руководилац Одјељења за мониторинг и анализе Одјела за банковне услуге Василија Араповић учествовала је у раду семинара "Оперативни ризик и употреба Excela" који је, у организацији POTESCON д.о.о. Загреб одржан, 27 и 28. октобра у Загребу. Главни интерни ревизор мр. Анкица Колобарић и замјеник главног интерног ревизора Јасмина Новалија присуствовале су семинару о интерној ревизији. Семинар је одржан у Zalesie Gorne од 23. до 27. октобра, а организовала га је Народна банка Пољске. Руководилац Филијале ЦББиХ у Брчком Мирзета Арнаутовић и руководилац Филијале ГБРС на Палама Марко Радовић присуствовали су семинару под називом "Менаџмент одсјека". Семинар су организовали АТТФ - Luxemburg и Удружење банака БиХ, а одржан је од 3. до 5. октобра у Сарајеву. АТТФ - Luxemburg и Удружење банака БиХ организирали су и семинар под називом "Управљање ризиком", који је, такође, одржан у Сарајеву од 26. до 28. октобра. У раду овог семинара учествовала је помоћник за анализе у Служби "Middle office" у Одјељењу за мониторинг и анализе мр. Маша Ченгић. Координатор Службе за рачуноводство, опште и административне послове ЦББиХ - ГЈ Мостар Мирна Кадић учествовала је у раду семинара под називом "Припрема, прелаз и provedба Закон о ПДВ-у у БиХ", који је 6. октобра, у организацији FRICON д.о.о. Мостар, одржан у Мостару.

Василија
Араповић

Јасмина Новалија

Реорганизовано Одјељење за односе са међународним финансијским институцијама

Верица
Божић

Емира
Мекић

У октобру није било пријема нових службеника у радни однос у ЦББиХ, нити престанка радног односа службеницима ЦББиХ. У Одјелу за банковне услуге извршена је реорганизација, па је Одјељење за односе са међународним финансијским институцијама реорганизовано у Одјељење за сервисирање јавног дуга БиХ са двије службе. Ријеч је о Служби за сервисирање вањског јавног дуга БиХ и Служби за сервисирање унутрашњег јавног дуга БиХ. Од 1. октобра извршен је распоред службеника укинутог одјељења на радна мјеста у Одјељењу за сервисирање јавног дуга БиХ. Са радног мјеста руководиоца Одјељења за односе са међународним финансијским институцијама на радно мјесто руководиоца Одјељења за сервисирање јавног дуга БиХ распоређена је **Верица Божић**. **Емира Мекић** је са радног мјеста координатора Одјељења за односе са међународним финансијским институцијама распоређена на радно мјесто координатора Службе за сервисирање спољног

јавног дуга БиХ. Са радног мјеста економисте I у Одјељењу за односе са међународним финансијским институцијама, на радно мјесто економисте I у Служби за сервисирање спољног јавног дуга БиХ распоређен је **Енвер Паћука**. **Елмира Арсланагић**, која је примљена у радни однос на одређено вријеме у трајању од годину дана почев од 11. августа 2005. године, по основу замјене распоређене службенице **Маје Тепавчевић**, са радног мјеста економисте II у Одјељењу за односе са међународним финансијским институцијама распоређена је на радно мјесто економисте II у Служби за сервисирање спољног јавног дуга БиХ. Са радног мјеста службеника за оперативне послове у Одјељењу за односе са међународним финансијским институцијама, на радно мјесто службеника за оперативне послове у Служби за

сервисирање спољног јавног дуга БиХ распоређена је **Јасмина Ораховац**. **Џенана Хакиревић** је са радног мјеста службеника за оперативне послове у Одјељењу за односе са међународним финансијским институцијама распоређена на радно мјесто службеника за оперативне послове у Служби за сервисирање унутрашњег јавног дуга БиХ. ЦББиХ има 287 запослених службеника, од којих је 278 у радном односу на неодређено, а девет службеника је у радном односу на одређено вријеме. Од службеника који су у радном односу на одређено вријеме, четири службеника су примљена по основу замјене одсутних, односно распоређених службеника и пет у својству приправника. Један службеник ЦББиХ, који је у радном односу на неодређено вријеме, налази се на неплаћеном одсуству.

С обзиром на то да се календарска година ближи крају, Кадровска служба подсећа службенике који до сада нису користили годишњи одмор за 2005. годину да то учине, односно да најкасније са 31. децембром 2005. године искористе годишњи одмор за текућу годину, јер се годишњи одмор, у правилу, користи у текућој години. Уколико из одређених разлога, а превасходно због потреба посла, службеници до сада нису били у могућности искористити годишњи одмор или дио годишњег одмора за текућу годину, морају почети са кориштењем годишњег одмора за 2005. годину најкасније 31. децембра, јер ће у противном изгубити право на годишњи одмор за 2005. годину. У погледу годишњег одмора за 2006. годину од 1. јануара 2006. године примјењују се одредбе Правилника о раду и условима запошљавања у ЦББиХ од 29. јуна 2005. године које на другачији начин регулишу ову материју.

CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE

ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Издавач: Централна банка БиХ; Адреса: Маршала Тита 25, 71000 Сарајево; Припрема: Служба за односе с јавношћу ЦББиХ;

Веб страница: <http://www.cbbh.ba>; Е-пошта: contact@cbbh.ba; Уредник: Зијада Ковач; Контакт телефон: (033) 278-123; ДТП уредник: Алмир Салиховић;

Сарадници: Ема Мунцехасић (лектор), Алмир Салиховић, Данијела Голијанин, Вилдана Поповчевић (лектори - енглеска верзија), Анђа Бијељцац (текстови о запошљавању) и Адела Линцендер (текстови о едукацији); Штамп: Севда Ханџић, Служба за заједничке послове ЦББиХ; Билтен излази сваког мјесеца

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Мјесечни биланс стања (привремени) од 30. септембра 2005. године
Објашњења

Мјесечни биланс стања се издаје да би се обезбједили информације о раду Централне банке Босне и Херцеговине према правилу валутног одбора и да би се понудиле посебне информације које захтјева Закон о Централној банци Босне и Херцеговине.

Неке посебне карактеристике биланса стања од 30. септембра су:

На дан 30. септембра Банка је задовољила обавезе правила валутног одбора како то наводи члан 31. Закона. Стање нето стране активе превазилази њену монетарну пасиву у конвертибилним маркама (КМ) за 178.818.471 КМ. Ово је приказано у ставки нето девизна актива минус монетарна пасива.

Девизна актива је сачињена углавном од депозита који се држе код ино-банака.

Биланс стања, такође, приказује композицију држања валута тако што их диференцира у ЕУР и остале валуте.

Банчини девизни депозити доносе приход од камата за Банку.

Монетарна пасива је у највећем обиму представљала обавезу Банке за КМ новац у оптицају (1.883.025.602 КМ) и депозите резидентних банака (1.667.832.480 КМ).

Капитал и резерве одражавају почетни капитал, резерве, акције и акумулисане добити Банке од почетка њеног рада 11. августа 1997. године.

Као депозитар за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у, Банка исказује у билансу стања ММФ-ове рачуне 1 и 2 као страну пасиву, и чува хартије од вриједности Владе Босне и Херцеговине везане за чланство. Истовремено дјелујући и као фискални агент у име Владе у њеним односима са ММФ-ом, Банка евидентира средства и обавезе Владе везане за чланство на повјерљачким рачунима одвојеним од биланса стања.

Консолидацијом свих рачуна везаних за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у израчунава се обавеза као нето чланска позиција од 118.814.139 КМ. Банка, такође, води одређене рачуне страних валута у смислу споразума између Владе Босне и Херцеговине и страних влада и финансијских организација, као и девизне рачуне државних институција и агенција за које Банка дјелује као агент. Како ови рачуни нису нити актива нити пасива ЦББиХ, они нису укључени у горенаведени биланс стања. Укупни износ средстава која се држе на овим рачунима је био 271.747.134 КМ.

Даљи упити који се тичу Мјесечног биланса стања могу се упутити Одјељењу за рачуноводство и финансије у Сарајеву на тел. (33) 27 81 19, факс (33) 27 82 94. Представници медија могу се обратити Служби за односе с јавношћу на тел. (33) 27 81 23, факс (33) 27 82 96.

Централна банка Босне и Херцеговине је независна монетарна институција БиХ и нема никаквих организацијских веза са било којом пословном банком.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Мјесечни биланс стања (привремени) од 30. септембра 2005. године
(износи у КМ еквивалентима)

АКТИВА		Укупан износ	ЕУР	Остале валуте
1	Девизна актива	3.942.412.254	3.939.107.232	3.305.022
1.1	Готовина	48.541.018	48.500.985	40.033
1.2	Краткорочни депозити	3.893.427.055	3.890.606.247	2.820.808
1.3	СДР у ММФ-у	444.181	0	444.181
2	Остала актива	82.836.656		
УКУПНА АКТИВА (1 + 2)		4.025.248.910		

ПАСИВА		Укупан износ
3	Монетарна пасива	3.762.557.035
3.1	Валута у оптицају	1.883.025.602
3.2	Кредитни биланс резидентних банака	1.667.832.480
3.3	Кредитни биланс осталих резидената	211.698.953
4	Обавезе према нерезидентима	1.036.748
5	Остала пасива	6.132.533
6	Капитал и резерве	255.522.594
УКУПНА ПАСИВА (3+4+5+6)		4.025.248.910

Нето девизна актива минус монетарна пасива (1 - 3 - 4)	178.818.471
--	-------------

гг. сс. Анкица Колобарих
Главни интерни ревизор

Кемал Козарић
Гувернер

Сарајево (датум) 21. 10. 2005.